

РОЗДІЛ II

ТРАДИЦІЙНІ І НОВІ ЦІННОСТІ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 94 : 327 + 321.011.1 (470+571)

Хижняк І. А.

«ЄВРАЗІЙСЬКО-ІМПЕРСЬКИЙ ГАМБІТ» – БАЗОВИЙ ПІДСИСТЕМНИЙ СЕГМЕНТ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ АКСІОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО І РЕГІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Нове співвідношення основних глобальних центрів сили, що виникло у період пострадянського розвитку, зумовило появу вже іншої моделі інноваційної еволюції глобального світопорядку. Тому стаття, що подана до розгляду, містить в собі шляхи пошуку і підбору як принципово нових, нетрадиційних рішень, так і введення у світову практику альтернативної парадигми режимно-ціннісного забезпечення, яка б мала закріпити і розширити воєнно-політичне домінування Росії у новій геополітичній реальності вже у другій декаді ХХІ ст.

Ключові слова: «Євразійсько-імперський гамбіт», постмодерністська «гібридна» диктатура В. Путіна, персоналістська культурно-цивілізаційна системна модель, неопатримоніальна політична система, аксіологія державного суверенітету за етнічною ознакою, підсистемний кластер «“Великий” російський інформаційний дивертисмент»

Хижняк І. А. «Євразійсько-імперський гамбіт» – базисний підсистемний сегмент дестабілізації аксіології сучасного глобального і регіонального інформаційного простору. Новое соотношение основных глобальных центров силы, возникшее в период постсоветского развития, обусловило появление уже иной модели инновационной эволюции глобального миропорядка. Поэтому статья, представленная к рассмотрению, содержит пути поиска и подбора как принципиально новых, нетрадиционных решений, так и введения в мировую практику альтернативной парадигмы режимно-ценностного обеспечения, которая должна закрепить и расширить воєнно-політичне домінування Росії в новій геополітичній реальності уже во второй декаде ХХІ в.

Ключевые слова: «Евразийско-имперский гамбит», постмодернистская «гибридная» диктатура В. Путина, персоналистская культурно-цивилизационная системная модель, неопатримониальная политическая система, аксиология государственного суверенитета по этническому признаку, подсистемный кластер «“Великий” российский информационный дивертисмент».

Igor Khyzhnyak. «The Euroasian and Imperial Gambit» subsystemic agglomerate and its negative axiological drives for the stance of the modern global and regional information space. As the new trends of established correlation inside the major centers of world powers have emerged, the latter requires just the other distinctive

model of the worldwide evolution of global resemblance and proximity. That's why the publication enclosed contains either the ways of search and selection of principally new and unconventional decisions-making or introduction into the world practice a certain alternative paradigm of routine and common values ensuring. This innovative and imposed regularity could consolidate and widen Russian's military and political domination within update renovated geopolitical reality over the second decade of the XXI century.

Keywords: *«The Euroasian and Imperial Gambit», V. Putin's postmodern «hybrid» dictatorship, personalistic cultural and civilization model, neopatrimonial political system, axiology of state sovereignty with ethnographical signs, «“The Great” Russia's informational variety show».*

Антреприза глобального запуску геополітичних цінностей першої особи Росії

Для того, щоб відтворити у системному форматі сумарність дій очільника Росії, необхідно було визначити ключову точку відліку, з якої власне і почалась галопуюча агресивність, що кардинально порушила глобальне співвідношення основних центрів сили, яке існувало з часів закінчення Другої світової війни. Згідно з авторською гіпотезою, найбільш критичні зміни у внутрішньо- і зовнішньополітичних процесах Росії у пострадянський період стали відбуватись з початку подій, що стались на Майдані Незалежності у пам'ятну ніч з 29 на 30 листопада 2013 р.

Поява в Кремлі нових пріоритетів відверто експансіоністського спрямування різко змістила вектор пошуку і підбору кардинально інших політичних і процедурних рішень, які мали забезпечити і закріпити домінування Росії у новій геополітичній реальності. Тому аналіз та синтез суми даних, що свідчили про спроби ключового коригування моделі світопорядку та її ціннісних засад, і дав змогу звести їх в єдину конфігурацію, яка почала набувати сталих і чітких системних рис.

Утворена в такий спосіб інноваційна підсистемна конструкція вже стала відповідати запитам, необхідним для інших політичних потреб. В ній почалося активне відновлення моделі проросійської пострадянської ідеологічної орієнтації. У реальності це отримало вигляд феномена високої заточеності на ревіталізацію імперських настроїв та великодержавності, а потім, як вже з'ясувалось, – ще і надмірної надлишкової конфліктності.

У підсумку означене дало всі підстави ставити питання про остаточну появу в Росії особливого типу персоналістського режиму, що має також певні риси понятійної одиниці, яка, слідуючи визначенню Макса Вебера, являє собою видозмінений варіантний

різновид навіть султаністського її зразка. А такі його очевидні ознаки, як монізм (коли всі ключові рішення приймає особисто президент), ціннісна індуктивність російського очільника, що звернена на зворотність напрямку у розвитку історичного процесу, реальне управління країною через систему патронажно-клієнтельних мереж, які конкурують між собою за доступ до президента, а також розвиток виключно у напрямку неопатримоніалізму, – власне і є уособленням вказаних рис ключового тренду становлення у країні вже інших внутрішньо- і зовнішньополітичних процесів. А це у сучасних умовах саме і стало проявлятися з надлишковою максимальністю. Таким чином, персоналізм і неопатримоніалізм виявились закладеними в основу ідеології (не у традиційному розумінні) і практики інноваційного підсистемного утворення, замисленого в Кремлі. А оскільки російська політична верхівка екзистує у світі образів, її власна аксіологічна і семіотична спрямованість визначається відповідною комунікативною базою. Дія ж ключової парадигми постмодерністської, «гібридної» диктатури В. Путіна, на якому власне і базується діяльність інноваційного базового підсистемного складника «Євразійсько-імперський гамбіт», підтверджена функціональністю двох її провідних і спрямовуючих засад: силової складової та паралельної віртуальної, інформаційної реальності.

Режим використання кожної зі вказаних засад коливається у діапазоні – або **самостійного застосування** в межах свого окремого, заданого в Кремлі напрямку, або як **субстрат**, точніше **поєднання зусиль у потрібному політичному і навіть фокусному спрямуванні** для значного підсилення ефекту спланованих дій. З точки ж зору одержання своїх певних кінцевих, власне системних, інтелектуальних якостей, цінностей або вартостей, внутрішня визначеність *інноваційного політичного утворення*, його ресурсна обумовленість вказує на витратний і десь навіть згубний, а зовсім не творчий, варіативний або відтворюючий його характер.

Серед найбільш вражаючих *властивостей геополітичної підсистемної антрепризи* російського очільника є **спрямоване розповсюдження різноманітних способів кодування повідомлень**, що транслюються цілою структурою *підібраних інструментів її власного політичного інтересу*. При цьому використовуються такі сфери, як культура, історія, освіта, мистецтво тощо. А серед них заслуговує на увагу насамперед **аксіологія як теорія про природу цінностей та їх місце в реальності, а також їх змістове оформлення,**

що пов'язане як з різноманітними естетичними експериментами, так і з проявами (особливого типу) соціокультурного плюралізму, їх впливу на формування структури особистості. Хоча первісно класичну, ціннісну типологію в межах його (В. Путіна) концептуального проекту слід сприймати як антитезу. Іншими словами, мотивацію всіх вчинків кремлівського керівника слід розглядати ніби через призму кривого дзеркала, тобто навпаки. І відбувається це, перш за все, тому, що В. Путін не думає про стратегічні наслідки своїх задумів. Він, принаймні поки що, надто вже зацікавлений в самому процесі, а не власно у результаті всього, що наразі має місце як його реальний наслідок. Базова установка, якій він слідує – беззаперечне провокування проблемної ситуації, а потім – всі наступні дії відповідно до неї.

Проте це лише зовнішня сторона питання. А власне у самій його основі лежить прийнята персоналістська культурно-ціннісна ідеологічна системна модель розвитку, яка, по суті, є прикриттям неопатримоніальної влади В. Путіна. При цьому остання, використовуючи лише для зовнішньої візуалізації певні ліберально-демократичні гасла, в реальності у посиленому режимі застосовує (позначену попередньо) цілком окреслену модель управління російською державою як своєю беззаперечною власністю. Тому відмова кремлівської еліти в особі її очільника від будь-якого іншого альтернативного цивілізаційного вибору означає пряме усталення в Росії неопатримоніальної політичної системи.

Практичне ж відтворення дії парадигми його особистої постмодерністської, «гібридної» диктатури із залученням нової підсистемної одиниці стало реалізовуватись через штучну затребуваність власне силової функціональної засади останньої як самостійного вектора заданого напрямку. І його реальним виразом стало роздмухування розбрату, нетерпимості і, навіть, спрямоване сприяння розв'язанню громадянського конфлікту в системно розбалансованій, виснаженій грабунками і форменим «беспределом», створеним родиною Януковича, Україні. Зараз сам суверен із «золотоглавої» продовжує вичікувати й намагається набрати вигляд «щирого» миротворця, заповзятого поборника вирішення кризи. Хоча ця сама криза була створена власне ним, творцем неопатримоніальної політичної системи (російського зразка), й до того ж свідомо і навмисно. А криза сама по собі є нічим іншим, як елементарно розрахованим великодержавним «гібридним постмодернізмом», де «федералізація» виступає в ролі прикриття для створення так званої

«Новоросії», або «поясу Путіна», через Донбас, Південь і на Одесу до Придністров'я. І ще тоді все це стало відбуватися з однією метою – *створити з України щось на зразок «a failed state» або «косівського анклаву», якому немає шляху ні в НАТО, ні в ЄС. А це вже результат! Мета всього – привселюдно скомпрометувати саму ідею і знівелювати справжню ціну **Революції Гідності** і, у кінцевому підсумку, розвалити Україну як унітарну державу!*

Для додержання необхідної динамічної рівноваги, яка, за задумом, має забезпечувати гарантію підтримання заданих аксіологічних параметрів у певному діапазоні безпеки власне всієї путінської підсистемної інновації, очевидно, активно стала застосовуватись і як **функціональна складова паралельної, віртуальної, інформаційної реальності**. Однією з головних в ній є **особлива семіотика інформаційного простору, або порівняльна парадигма знакових систем**. Саме тому базовий контент сучасних російських ЗМІ характеризується пріоритетним проривом свідомо заданої «реальної панорами подій» за допомогою **вже раніше випробуваної риторики**, у рамках попередньо вже згадуваної нами «холодної війни». А поряд з нею іде **акцентована орієнтація на повну неможливість навіть виникнення бажання рефлексії з приводу правди або істини**. А від цього і нездоланне **переконання – перемога у теперішній «новій холодній, інформаційній війні» без сумніву обов'язково має бути забезпечена насамперед лаврами тріумфатора в інформаційному просторі**. Тому організоване на таких засадах підсистемне політичне утворення «Євразійсько-імперський гамбіт» у тандемі з одним із його фундаментальних кластерів – «**“Великим” російським інформаційним дивертисментом**», що розглядаються, здебільшого, дуєтом, вже первісно несуть в собі **категорію заперечення**. А від цього, **методи втілення інформаційної суті у сигнали контенту і засоби їх відповідного кодування** набули вигляду **наступного системного набору ціннісних форматів**, що одночасно виступають ще і в ролі **соціально-інформаційних складових вже сформованої підсистеми**:

– **заохочення лукавої, підступної і навіть «візантійської» риторики, спрямованої на конструювання альтернативної квазіреальності, що позиційно заточена на відтворення підлової за своїм змістом фабули контенту і вибудована на найбільш негідних людських скеруваннях** (для прикладу, включення в програми каналу «Russia Today» сюжетів про канібалізм в Україні, розп'ятих немовлят тощо);

– **підбурювання через ЗМІ до дій, спрямованих на демонтаж**

української державності;

– створення через заангажовані державні інформаційні канали в Росії певних типів суспільної свідомості, за допомогою яких відтворюються задані зразки ментального і ціннісного впливу, а також – наперед скеровані емоції;

– формування «цілої» армії прихильників «диванної партії» і адептів «російської весни» (на чолі з лідером російських націоналістів Дугініним), яка лівову частку свого часу проводить у соціальних мережах;

– втілення у практику **специфічного інформаційного ресурсу**, за допомогою якого Росія не тільки запроваджує, але і всіляко нав'язує **аксіологічно-державний суверенітет за етнічною ознакою**;

– **перетворення** через засоби інформаційних каналів сутності повсякденного життя російського соціуму на функцію існування заради відродження ідеї про глобальну імперію пострадянського типу;

– запровадження системи пропагандистських кліше з метою віртуального збудження державного патріотизму російського зразка;

– розв'язання у **соціальній реальності Росії** широкої антиукраїнської кампанії на основі підбору цільових установ і ритуалу відтворення, у тому ж полі, сталих форм мислення: «Майдан – це хунта і фашисти, бандерівці, вони убивають людей, гвалтують жінок, їдять дітей!». Базовий посил для створення **нової форми соціальності** – «твій шлях – збройна боротьба проти них», а модель поведінки – історичний досвід воїнів-інтернаціоналістів у війні проти фашистів в Іспанії 1936-1938 рр. **Мотиваційна основа** – формування збройних загонів на території України для боротьби з ними. **Форма соціальності**, що створена, *жорстко контролюється військовою складовою збройних сил РФ*. У підсумку, **методологічна, ціннісна деформація формули системної оцінки соціального простору – зміни форм соціальності – визначаються комунікативним характером самої соціальної реальності**;

– поява на урочистій церемонії в Кремлі 18.03.14 на честь силового захоплення Криму президента РФ В. Путіна у компанії двох «кримінальних авторитетів», призначених ним же на відповідальні, керівні посади в Криму (одного – головою Держдуми, а іншого – прем'єр-міністром) – вельми вагомими підстави (крім інших) вважати очільника Росії «особою з кримінальною, бандитською ментальністю» (оцінка колишнього його радника періоду 2000-2005 рр. А. Ілларіонова) [1];

– *всебічна активізація політтехнологічних вимог до популярності, що забезпечується як через впізнання, так і через нав'язування соціуму образу непереможного і нездоланного лідера держави, і як результат широкомасштабного піару в mass media – поява його в усіх немислимих іпостасях: майки, фото, постери з зображенням В. Путіна будь-якого фасону і в різних кольорових зображеннях – в кімоно, на дельтаплані в польоті з журавлями, за штурвалом стратегічного бомбардувальника, в клітці разом з далекосхідним леопардом тощо;*

– *розробка аксіологічно адаптивних, політично ангажованих моделей інформаційної політики через постановочні ефекти підібраних телекартинок і тематично відзнятих телесеріалів;*

– *відтворення певного пропагандистського ландшафту з чітко означеним політичним спрямуванням на іноземну аудиторію з застосуванням відповідного мовного забезпечення як знакової (семіотичної) системи кожної країни.*

Різкий перепад у **регіональній політичній обстановці**, що привів до **великомасштабного і фактично глобального конфлікту**, був прямо спрямований появою **не стохастичної, а штучно скомпонованої в Москві, чітко визначеної підсистемної структури** путінського «розливу». А це вже привело до **критичних системних і ціннісних порушень** на рівні підтримання **безпекової усталеності** і в межах новоствореної **регіональної одиниці**.

Для порівняння: в Європі «порядок Бісмарка» протримався десь у межах, за великим рахунком, не більше двадцяти років (хоча строго кажучи, лише десять з моменту заключення союзу з Австро-Угорщиною і Росією в 1879 р. до відставки самого О. фон Бісмарка в 1890 р.) [2]; а «квазіпорядок Путіна» зразка 2014-2015 рр. не «витримав» ледь більше і половини від згаданої декади «відносно тиші», якщо брати до уваги грузинський конфлікт 2008 р.

Включивши в обіг цієї студії поняття **необхідної динамічної стабільності**, можна зазначити – **побудована в стінах Кремля підсистемна і ціннісна конструкція вже опинилась на серйозній віддалі саме від вказаної стабільності, а у реальності – виявилась попередньо заданою і результативно очікуваною**. І, натомість, цей процес досяг досить вражаючого рівня **деструкції**, хоча, очевидно, поки знаходиться на стадії все ж далекій від свого остаточного завершення.

Уявляється доречним поставити також питання про стан надлишкової загрози і **надмірних витрат на озброєння**, які логічно створюють **наслідкову опозицію**, де виникає **серйозна контрадикція** між

мірою доцільності здійснення акцій військового порядку і об'єктивними потребами оточуючого простору (environment), в межах якого вони відбуваються. А це вже має прямий вихід на ступінь завершеності процесу фактичної структурованості регіонального сегменту, з яким ми маємо справу (створення військово-терористичних утворень «ДНР» і «ЛНР»).

Згідно з класичною формулою співвідношення, в межах системи між актором і самою структурою остання займає пріоритетну позицію. Структура детермінує існування міжнародного актора тим, що визначає рамкові умови його дій [3]. В інноваційній же підсистемній одиниці спостерігається очевидне порушення форми динамічної стабільності, яка вказує на первісну невідповідність її структурної і ціннісної організації. Дане спостереження підводить до постановки питання, що вказана структурна неформленість свідчить про поки не зовсім виразний спосіб самоорганізації цього утворення. Контури його перспективності, а тим більш – прогностичності, – незрозумілі і наразі посідають стале місце в зоні певної амбівалентності, невизначеності або інкогерентності.

Більш того, така підсистемність грубо порушує принцип розподілу державних кордонів, встановлених у світовій практиці після закінчення Другої світової війни. А за сучасної ситуації мир, якого так добивається Росія і до якого прагне сам «володар» Кремля, означає не що інше, як силовий примус до капітуляції і визнання навіть аксіологічно легітимним власне анексію Криму, а також і військово-терористичні утворення в східних областях України, вже згадані нами «ДНР» і «ЛНР».

Отже, маючи очевидні ознаки відмінностей новоствореної підсистемної одиниці, є всі підстави констатувати: відбувається історична реверсія – від «відкриття вікна в Європу» до його фактичного закриття. І все це має місце в межах реалізації концептуального проекту, запровадженого в стінах «першопрестольної» [4]. Тут ми підійшли до предметної ідентифікації інноваційного системного утворення.

Його підсистемну появу як найбільш дієвого елемента постмодерністської «гібридної» диктатури В. Путіна ми сформулювали у вигляді конструкції «Євразійсько-імперського гамбіта». Ця підсистемна, неопатримоніальна новація виходить з примату зміни стану системи під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх причин і знаходить яскраве відображення у достатньо розповсюдженій сьогодні на Заході постмодерністській тезі «оберненої

або зворотної еволюції сучасного людства». При всіх безумовно полемічних її складових певна її частина все ж має ряд беззаперечних підтверджень. Це особливо виразно спостерігається при подальшому аналізі ціннісної сутності представленої підсистеми.

Від примату примусу і сили до фокусу нормативізму цінностей путінських наративів

Одним з актуальних завдань сьогодення є уточнення питання *про траєкторії розвитку сутнісних і ціннісних аспектів складових панівної в Росії (на сучасний момент) президентської підсистеми «Євразійсько-імперський гамбіт»*, а також її основних похідних. У цьому сенсі особливий інтерес викликає **комплекс внутрішніх спонукальних причин** для шляхів їх розвитку на прикладі **духовної сфери**. Тут все зосереджено на базовому тренді – як політично (з точки зору доцільності для Кремля) **вплинути** на цей сегмент, щоб запобігти, скажімо, **мистецтву точно фіксувати всі зміни, що відбуваються в російському соціумі**, а саме: деградацію, відсутність думки у творчості, небажання читати книжки або мислити складними матеріями. Красномовним підтвердженням руху подальшого розвитку освіти фактично по інерції є яскраво позначена відсутність проривів у наукомістській сфері (зараз користуються переважно технологіями 1980-х рр.), атрофія когнітивного мислення, а натомість – вміння працювати лише в інформаційному просторі, що не є вичерпуючою підставою для майбутнього прогресу тощо. До того – ще й поява нового типу неформальної цензури теологічного порядку (як приклад, гарячі дискусії з приводу фільму «Левіафан», спроби релігійної обструкції театральної постановки у Новосибірську опери «Тангейзер» Вагнера або навішування ярликів брутальності на вже скандально відомий в Росії «танок бджілок»).

В арсеналі **зовнішніх мотивацій** ті ж тенденції діють в аналогічному руслі: про людське око – друга хвиля **зовнішньої руйнації** ніби вже колишнього пострадянського світу, у форматі перешкоджання «а-ля остаточної реанімації «СРСР» – насправді ж елементарна «розводка на ворога». Головна ж латентна мета Путіна – Росія-Україна щось на зразок «спільної держави на базі єдиного суспільного договору» і, при цьому, недвозначний розрахунок *«назавжди»* застигнути у духовній *«часовій дірі»*. Хоча вже виросло нове покоління, яке бажає власних цінностей та ідеалів, а не тих, яких хоче нинішня влада, раніше нею випробуваних, а тому для неї ж і непорушних (неодноразові прогони по вулицях Донецька полонених українських воїнів під провокативними закликами боротьби з «укропами»,

«укрфашистами», «жидобандерівцями» або інформаційний «PR» з приводу показу по всіх російських телеканалах фільмів «Крым, путь на родину», «Президент» з В. Путіним у головній ролі як неперевершеним полководцем і творцем «Русского мира» та «Новороссии»). При цьому також зазначимо, що останнє (як вже раніше вказувалось) через зміну політичної кон'юнктури вже втратило свою актуальність.

Менеджмент системи або управління інновацією, що виникла, являє собою різновид ціннісно-орієнтаційного впливу, за допомогою якого існує можливість надати цьому *самостійному формуванню* потрібні властивості або необхідний стан. Саме такий **функціональний симбіоз** дає змогу найкращим чином **адаптуватись до нових умов** в процесі впровадження даної системи в практичну площину. Відносно *геополітичної спрямованості підсистемної антрепризи* очільника Кремля, то базовою «ціною питання», що лежить в основі її *функціональної парадигми*, є формула «перетворення політики у найвигідніший бізнес». А це само по собі вже передбачає досить широкий спектр застосування різнопланових засобів для одержання найбільш очікуваних результатів.

Виходячи з історично обумовленої настанови відносно того, що як Росія, так і Україна є **країнами сигналів**, відповідно і відбувається *постійний підбір набору необхідних цінностей та інструментів з тим, щоб віднайти найбільш придатний алгоритм для успішного регулювання соціальної активності громадян*. А це означає *постійний пошук найбільш «нагрітих точок суспільної свідомості»*. І під категорією такого роду «знахідок» для новоствореної в Кремлі **системної одиниці** чи не як найкраще підійшли спочатку Крим, а потім і прикордонні райони українського Сходу, а саме – Донецьк і Луганськ і їх області. Визначальним вектором аксіології впливу там стала поява «ввічливих» *зелених чоловічків*, створення парамілітарних формувань, де виникла можливість застосувати *силу плюс фінансові вливання через місцеві, проросійської орієнтації, еліти* для забезпечення ерзац волевиявлення місцевого населення. Це була *відверта демонстрація обізнаності і вміння управляти з Кремля штучно створеним соціальним хаосом*. Або, іншими словами, Крим та так звані «ЛНР» та «ДНР» стали елементами «операції нескінченних цілей» по розчленуванню України як *унітарної держави*. А, починаючи з 30.09.15, тотальне ціннісне наповнення інформаційного простору Росії було *нагально переключено* ще й на посилену увагу до військової операції в Сирії з усіма відповідними телевізійними «подачами» і коментарями.

Подальший пошук наступних «нагрітих точок» призвів до

розробки нових кліше соціальної регуляції, де практично була вже використана *трансформаційна складова*. Виходячи з презумпції того, що на рівні масової свідомості патріотизм швидко «зношується» або, більш конкретно, «виснажується», у провідній **підсистемно-ціннісній структурі** швидко була проведена відповідна перестановка – у Росії після 2000-го р. пріоритет був поступово скерований у напрямку прагнення до відродження націонал-більшовизму або повного несприйняття *плюралізму*, а також до *кардинальної зміни траєкторії всієї попередньої політики* (зразка Б. Сльцина) на її екс-територіальний ерзац – створення комфортних умов для розвитку великоросійського націонал-реваншизму, що став кон'юнктурним.

А в якості чергової **«нагрітої точки»**, але вже для **зовнішнього вжитку**, була обрана також широко розтиражована легітимізація «*нової*» законодавчої бази в Росії, що була розрахована виключно на сприйняття, а головне, – на введення в оману громадськість Заходу. Такий собі законодавчо-ціннісний амортизатор, або юридична «заглушка», на експорт. Вінцем же тригерних зусиль Путіна «підкорити Захід» став цикл його ініціатив, підґрунтям чого став слоган: «Мое буде зверху!» Найбільш показовою його ініціативою в цьому зв'язку стала спроба інтегруватись в західний світ через легітимізацію максимальних зусиль у вигляді утилізації радянського спадку в межах своїх фінансових можливостей через різнопланові інститути Західної Європи та Північної Америки. Хоча правда про мільйонні «пожертвування» на цілі армії «агентів впливу» в різних європейських державних та партійних структурах, в інститутах бізнесу і ЗМІ навряд чи стануть предметом публічного обговорення найближчим часом. А своєрідну риску під цим підвів російський філософ О. Асмолів у достатньо красномовному резюме: «Вся вакханалія, ініційована з Кремля – це емоційна депортація Росії з сучасного світу» [5].

Як і будь-яка інша **системна структура, підсистемна одиниця**, розроблена в стінах «золотоверхої», перш за все свято дотримується необхідних умов, насамперед, для безтурботного *ціннісного функціонування* в межах **середовища свого існування**. Тому **властивість збереження власної безпекової складової є найбільш пріоритетним її ресурсом, а підтримання імунітету від виникнення небажаних ускладнень – базовою рисою здійснення її успішної організації**. Відомо, що поняття **безпеки** має два аспекти – **зовнішній**, тобто такий, який визначає *сутність впливу* власне на **середовище об'єкту своєї діяльності**, і **внутрішній**, який характеризує здатність або, точніше, **властивість протистояння або супротиву самого**

об'єкта по відношенню до **діяльності на нього самого середовища**. І власне у такий спосіб він і забезпечує режим свого успішного функціонування.

Тому алгоритм вказаного ціннісного порядку став визначальним для очільника Кремля при виборі моделей політики по відношенню до України. Для нього це уявлення насамперед асоціюється тільки з **простором**, на який екстраполюються його біль від власних попередніх поразок і, можливо навіть, принижень, а також від всього того, що так і не відбулось у ранні кар'єрні роки. Через Україну Путін намагається вести діалог з Вашингтоном про місце Росії у полі визначення **центрів сил світового розвитку**. Його дії чітко вкладаються в *схему перереформування української державності в парадигму «приреченої держави»*, тобто він виступає в ролі її «рятівника», але за неодмінної умови: Україна є беззаперечно **фіксованою територією** його впливу. При цьому відбувається абсолютизація фактора «російськості» як своєї «охоронної грамоти» Путіна для збереження його власної країни від уявних загроз ззовні. А порушення запровадженого Ялтинсько-Потсдамською **системою глобального порядку**, заснованого на **базовому консенсусі світових потуг** у період вже після Другої світової війни, за твердженнями з Москви, має мати вигляд незламної позиції останньої: «тримай за всяку ціну те, що вважаєш своїм, створюй коаліції, а якщо ні – то я все одно беру своє!» І як продовження політики реалізації ціннісного «порядку Путіна» підкреслюється історичний аналог ще зразка «батька народів» – надмірна зацікавленість у створенні поясу союзників в Європі «шляхом взяття на прокат» перших осіб в Угорщині, Чехії, Марі Ле Пен у Франції. Таким чином, протистояння з Заходом, в межах *запущеної підсистеми*, розуміється як війна *двох сутностей* – **маскування та дезінформації**. Це коли, за російською версією, кожна із сторін інтерпретує все, що відбувається, лише в бік власної зацікавленості і тільки під вигідним для себе кутом бачення.

Академічну оцінку феномена *психологічного стереотипу сприйняття поліформатної інформації* було представлено в гіпотезі американського професора Метью Хіршберга, яку він визначив як «*distortion of attribution*» – «**викривлення атрибуції або означення**». В межах цієї ціннісної гіпотези передбачається, що образ «поганого ворога» доповнюється дзеркально протилежним іміджем «хороших мас». Вихідна посилка: ми хороші люди і у нас добрі наміри. Якщо наш супротивник робить щось негарне – нападає на когось або примушує беззастережно йти виключно на його умови – він робить це через

відповідність до цього його власної природи. І навпаки: ми хороші люди і завжди робимо лише хороше. І якщо діємо навіть якось негарно, то тільки тому, що робимо це за примусом, вимушено, лише під тиском зовнішніх обставин [6]. Досить типовим прикладом такого підходу є «відсутність російських військ на території України» або повна «непричетність» Росії до виникнення терористичних утворень «ДНР» і «ЛНР». Аналогічне стосується і потужної хвилі дезінформаційного вибуху з приводу відомого факту збиття російським «Буком» малазійського «Боїнга» 17.07.14. Ця моральна та інформаційна бомба уповільненої дії ще сколихне світ у майбутньому. А поки, у нашому випадку, на відміну від вишуканої академічності в оцінках політичного аналізу, притаманного заокеанській політології, досить показовою є реакція на дії елітної верхівки своєї країни одного з російських письменників останньої генерації К. Леонтьєва. У свій час він навіть дорікав Ф. Достоєвському в «рожевому християнстві», а наразі пафос його спрямованості став ще більш відвертим і досить красномовним (навіть без перекладу): «Сейчас Россию надо бы подморозить, чтобы в дальнейшем просто не воняла» [7].

Протидія «зовнішнім загрозам» примусила аксіологічні засади підсистеми «Євразійсько-імперський гамбіт» і її відповідного кластера «Великий» російський інформаційний дивертисмент», націленого на «закордон», намагались лише *посилювати дієвість адаптації до середовища*, в якому їй фактично доводиться функціонувати. Відверта подібність до поштової картки з видом на Кремль як фону до події вбивства відомого російського політика Б. Немцова виявилась відкритим **викликом** утворюючих елементів підсистеми *до суттєвого змісту ціннісного ресурсу несприйняття її зовнішнім середовищем*. Це, беззаперечно, стосується *всієї палітри соціально-політичного наповнення пануючої в Росії політичної парадигми*. Отже, *виходить, що в країні практично даний «карт-блани» на безкарні політичні вбивства на замовлення* [8]. В якості підсилюючого ціннісного чинника підсистеми *спрацьовує ще й фактор ностальгії по великій державі, – імперії, що в результаті оформлюється у дуже потужний політичний продукт*, який в Росії вже одержав чіткі обриси «веймарського синдрому» [9]. А організований владою 18.03.15 мітинг в Москві з приводу святкування річниці анексії Криму виглядав як *очевидне чергове «розігрівання рейтингу» першої особи в Кремлі*.

Чинник протистояння внутрішньої безпекової складової підсистеми впливу зовнішнього середовища чітко визначився і в

моментах прояву очевидної ціннісної незрілості суспільних інстинктів у політичних інститутів Росії. Підтвердженням цьому виявилася *апеляція до цінностей, які у себе в країні є абсолютно і легітимно неадекватними, неприйнятними, а тому – і неможливими для відтворення у себе вдома*. Мова іде про зраду, дезертирство і сепаратизм, за які, до речі, в Росії з 12.05.14 існує досить сурове карне покарання [10]. В той же час, паралельно до цього, приймається пряма імперативна норма закону на безперешкодний в'їзд в Росію чоловіків призовного віку з України, в якій чітко прописані позиції прямого матеріального заохочення вищевказаного з метою *спрямованого розбалансування безпекового потенціалу сусідньої з Росією держави*. А з цього очевидним стає також і те, що серед ключових політичних настанов президента Росії, але для власне **зовнішнього вжитку**, можуть бути підібрані цінності, які не відповідають *етичним і патріотичним стандартам всередині його власної країни* [11].

До того ж **системна** недосконалість або, точніше, недостатня оцінка фактору виконання завдань по забезпеченню **внутрішньої аксіології безпеки провладної підсистеми** також продовжують становити безпосередню загрозу її розпаду, що є певним відображенням *об'єктивно існуючої реальності*. І це недвозначно підтверджується власне її безпосередніми носіями. Справа в тому, що для **бізнесу в Росії** надто вже очікуваною історією є все ж припинення практики його згорання через конфлікт Кремля і Заходу, анексію Криму взагалі і розв'язання війни на Донбасі, зокрема. Коли **знижується рейтинг країни, автоматично знижується і рейтинг її бізнесу**, погіршуються умови ведення ділової активності. У Кремлі відсутнє розуміння, що стабільність можлива лише за рахунок екстраординарної підтримки внутрішнього підприємництва. До речі, аналогічне безпосередньо має відношення і до надто вже подібної ситуації в Україні. Гасло ж М. Бухаріна «Збагачуйтесь!» є класово чужим для влади «чекістської бюрократії». Для неї **справжній бізнес – це ризик для існуючої політичної системи Росії**. В цій країні бізнес і підприємництво, за великим рахунком, і досі не усвідомлюють себе як клас, що відбувся. До того ж **дискредитація бізнесу як класу** ставить його у непереборну залежність від будь-яких кроків держави. Він же, незважаючи ні на що, *об'єктивно є головним рушієм всіх змін в суспільстві*. А поки немає політичних підстав, щоб у найближчому майбутньому **ідеологія бізнесу стала домінуючою**. Поряд з цим В. Путін, застосовуючи персоналістсько-адміністративний ціннісний ресурс («антимайдан» в Москві 22.02.15), *запускає процес фашизації всієї країни, з яким він*

навряд чи в змозі впоратися. З його ж подачі в країні спостерігається і певне посилення атмосфери наростаючого соціального «домострою» і сваволі по відношенню навіть до своїх близьких (деталі сімейних розладів і негараздів у родинному оточенні президента містяться у книзі Олега Блоцького про долю дружини президента Росії Людмили) [12].

Мабуть, єдина промисловість (може, ще й **військова**) серед інших різновидів промисловості, що за нинішніх умов не зазнають утисків з боку держави, є власне **інформаційна**. І працюють вони у парі з повним цільовим, замовним і офіційно-соціальним навантаженням. При цьому остання продовжує не тільки успішно функціонувати, а й справно інформаційно отруювати громадську свідомість Росії (думається, вдаватися до прикладів є зайвим).

Взагалі практика постійного застосування **персоналістики**, утвореної «кремлівської» **підсистемної одиниці**, додатково підкріпленої ще й уточнюючим виразом феномена «амальгамування» різнорідних гасел та цінностей, виявилась характерною рисою для **неопатримоніальних пострадянських режимів**. Принаймні вказане, а саме «безладне змішування просторів та часу» в ідеології і практиці **неопатримоніалізму**, поданого в стилі «магічного реалізму», як описав його Г. Маркес у знаменитому романі «Осіннь патріарха», і свідчить про її недвозначну **нестабільність** та **невизначеність**. А **конфігуративний (структурний) мотив історичної виключності «першої особи» тільки у «свіжій» підсистемній** композиції лише підкреслює амбівалентний та інкогерентний характер як її самої **ціннісної суті**, так і власне всього архітектурного **каркасу постмодерністського – «гібридного» неопатримоніального її наповнення**.

І все ж найбільш аксіологічно промовистим серед **інноваційних сукупностей взаємодії** презентованої **підсистеми** в плані її **взаємозв'язків з оточуючим міжнародним середовищем** стали зусилля, що особливо активізувались з початку 2015 р. І спрямовані вони на досягнення бажаного для кремлівського керівництва ефекту «**по зовнішньому контуру**». Починаючи з середини 2014 р., особливо після прийняття корекцій до військово-політичної доктрини Росії з приводу можливості застосування ядерної зброї навіть проти і неядерних країн, такий «екстрім» почав переходити в *арсенал активного політичного інструментарію на самий крайній випадок* як *Ultima Ratio Regnum* – «останнього доводу королів». Справа дійшла навіть до того, що 21.03.15 посол Росії в Данії М. Ванін в колонці місцевого видання Jullands Posten дозволив собі вислови на кшталт: «Я не думаю, що у Данії повною мірою усвідомлюють наслідки від того, що може трапитись, якщо Данія

приєднається до системи ПРО, яку очолюють США. Якщо це вже станеться, то датські кораблі стануть гарною мішенню для російських ядерних ракет» [13]. Вражає те, що такий пасаж дозволяє собі дипломат, для якого подібні публічні «вольності» є, в принципі, професійним табу. Хоча все відразу стало на свої місця, коли виявилось, що дещо раніше, а саме 15.03.15, президент Росії В. Путін вдався до прямої загрози Заходу ядерною зброєю власне через Крим у постановочній стрічці «Крым, путь на Родину» [14].

Не є коректним, коли ядерний шантаж починає бути звичкою, якою дозволяють собі чванитись чиновники високого рангу, але коли *це робить сам президент (!)*, то подібне вже стає *прямим і активним елементом великої політики*. І навіть коли 02.04.15 з Москви пролунало роз'яснення голови комітету Держдуми РФ з іноземних справ О. Пушкова у вигляді антитези погрозливим ядерним «меседжам» – «истерія по демонізації Росії», це наразі сприйнялось як вже звичне для російських політичних заяв «бла-бла» у стилістиці **«гібридної, інформаційної війни»**, що ведеться **в форматі віртуальності або в сфері інформаційного протистояння** [15].

Очевидно, що підсистема, визначена нами як **«Євразійсько-імперський гамбіт»**, і її структурні доповнення у вигляді відповідних кластерів є, перш за все, **незвичним і нетиповим явищем** як з точки зору попередньої всесвітньої, громадянської, так і політичної і навіть воєнної історії. Цілий ряд раніше зазначених нами і *започаткованих нею ціннісних взаємодій не вписується в параметри вже відомих нам схем системності*. Певним чином їй властива **підкреслена автономія і окремі часткові закономірності**, що пов'язанні зі **специфікою функціонування певних її елементів**, насамперед **територіально-економічних, цивілізаційних, культурних, етнопсихологічних тощо**. Як ми вже пересвідчилися, **особлива сукупна взаємодія її окремих частин просякнута такою інформаційно-подразливою аурую впливу на міжнародну спільноту, що починає підводити глобальний розвиток не тільки до крайньої межі, а навіть і ставити питання про його існування взагалі**, чого не спостерігалось у світовій політиці з 1962 р., тобто з часів Карибської кризи. Хоча існує ще один маловідомий факт, що стався 11 жовтня 1973 р. під час «війни судного дня» між Єгиптом, Сирією і Ізраїлем. На закритій нараді в Ізраїлі було прийнято рішення застосувати малопотужний тактичний ядерний заряд проти арабських країн. На щастя, тоді до цього не дійшло [16, с. 369].

Вказана властивість стосується насамперед, **військово-силової і соціально-економічної її складових**, що в першу чергу вказують на

місце і роль в міжнародних відносинах, які намагається посісти ця підсистема. Сам факт її **встановлення і подальшого розвитку** пов'язаний з **виникненням всередині неї особливого аксіологічного простору**, на який ми раніше вже вказували як на зону **невизначеності (інкогерентності)**. Власне вона, згідно з нашою гіпотезою, має здатність перебрати на себе можливість виробити **особливі алгоритми реакції на всю сукупність подій і явищ**, що будуть виникати **в певних територіально-часових координатах**. В межах **обрисів її відповідальності** має обов'язково з'явитися певний **ціннісний модуль надійності**, від якого і буде залежати *сама можливість її існування або зникнення у перспективі*, а також **логіка і ентропія їх взаємообумовленості**³.

Факт надання *первісно заданої, ціннісної політичної активності інноваційній підсистемі*, що йде з подачі Кремля, обумовлює **динаміку сучасного протистояння світових полюсів сили** і вказує на неї як на *один з можливих векторів розвитку прийдешніх міжнародних відносин*. Таким чином, сподівана конструкція може мати *вигляд результативної сумарності і поєднання в собі ряду рис своєрідного порталу між майбутньою парадигмою глобальної еволюції і сучасними моделями неоднозначного, суперечливого і важкого для адекватного сприйняття і визначення як світового, так і регіонального культурно-цивілізаційного розвитку*.

Використані джерела та література:

1. Дело президента – по какой схеме Путин и Ко выводили деньги из России [Електронний ресурс] // Свободная зона 20.06.15. URL: <http://bit.ly/1TDOgy>
2. Хижняк И. А. Системы международных отношений в истории Нового времени // Морион. К. : Освіта України, 2011. С. 168-251.
3. Суботін А. А. Структура міжнародних відносин в умовах постбіполярності // Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжола; за ред. Л. В. Губерського. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. С. 9-10.
4. Представляется правильным инициировать присоединение восточных областей Украины к России [Електронний ресурс] // Политика. 2015. Выпуск №19.

³ Вказаний **особливий простір** або окреме поле взаємодії *може, передбачено, стати певним каналом взаємозв'язку, в межах якого ймовірно почнуть відбуватись зміни у полюсах розкладу стратегічних інтересів Росії*. Гіпотетично, зазначене може статись у випадку **кардинального розвороту прем'єрних політичних опцій останньої в напрямку Східного світу**, з базовою орієнтацією на Китай і Індію. А це може означати **спробу можливої кардинальної відмови від сприйняття західних цінностей з наступною трансформацією на рівні власне російської держави, і зміни її традиційної духовно-естетичної стилістики на новий, поки ще незбагненний, а значить, і не досить зрозумілий насамперед для неї і очевидно інкогерентний, орієнталістський аналог.**

25 февраля. URL: <http://www.novayagazeta.ru/politics/67389.html>

5. Асмолов А. Политикам не нужен психиатр, они здоровы, но у них непроницаемое сознание – это тяжелая психологическая норма [Электронный ресурс] // Учительская газета. 2014. 16 мая. URL: <http://www.ugru /article /73716мая2014>

6. Neack L. The New Foreign Policy. US and Comparative Foreign Policy in the 21 st Century. Lanham.: Rowman and Littlefield, 2003. P. 37-74.

7. Сергеев С. Путинист Константин Леонтьев [Электронный ресурс] // АНП 27.09.13. URL: <http:// www.anP. ru/publications/article30191.htm>

8. Фельдман Е. Без версий 10 фактов о ходе расследования убийства Бориса Немцова [Электронный ресурс] // Расследования. 2015. Выпуск №26. 16 марта. URL: <http://www.novayagazeta.ru/inquests/67644.html>

9. Веймарский синдром. Егор Гайдар – об опасностях постимперской ностальгии [Электронный ресурс]. URL: <http:// komersant.ru/doc/646878>

10. Хроника событий [Электронный ресурс]. URL: <http://www/antifashist.com /...hronika-sobytyi.html>

11. Увеличить срок пребывания граждан Украины призывного возраста в России [Электронный ресурс]. URL: <http:// www/trueinform.ru /modules.php?.....=82410>

12. Блоцкий О. Владимир Путин: дорога к власти. М. : Осмос пресс, 2002. 432 с.

13. Посол России угрожал Дании ядерным оружием [Электронный ресурс]. URL: <http://www.korrespondent.net/world/3493832-possol-rossyyu-pryhrozyl-danyu-yadernym-oruzhyem>

14. Путин угрожал ядерным оружием из-за Крыма [Электронный ресурс]. URL: <http://www/world/russia/3491104-pytyn-uhrozhal-yandernym-oruzhyem-yz-za-kryma>

15. Пушков: «альянс остановит не «миролюбие», а наличие у России ядерного оружия» [Электронный ресурс]. URL: <http://www/ria.ru /politcs /20150628 /1097224172.html>

16. Системная история международных отношений в двух томах / под редакцией А. Д. Богатурова. Том второй. События 1945–2003 годов. М. : Культурная революция, 2006. 720 с.